NOORD-BRABANDER.

Quid vetat? Dicere verum HORATIUS.

NOMMER 70. 's BOSCH. DONDERDAG, 10 SEPTEMBER 1829.

Duitschland.

FRANKFORT, 4 september.

«Met de gewone post, heeft men thans brieven uit Konstantinopel van den 10 augustus, welke het volgende behelzen: — Na eene conferentie van zeven uren, welke de engelsche gezant den 5 augustus met den reis-effendi had, liet eindelijk de ottomannische minister het tot dus verre hardnekkig volgehouden beginsel varen, dat geene bemoeijenis van vreemden met de binnenlandsche aangelegenheden van het turksche rijk kon toegelaten worden, en nam de bemiddeling der mogendheden aan. Uit deze toegevendheid, die wel het gevolg was van de dreigende stelling der Russen, is eene tweede voortgevloeid, namelijk om met Rusland vredes-onderhandelingen aan te knoopen, daar alleen van dezen kant een gevaar voorhanden is, hetwelk door de aanneming van het traktaat van 6 julij, ofschoon hetzelve ook door den russischen gezant te Londen werd onderteekend, niet kan afgewend worden. De reis-effendi verzekerde den engelschen gezant, en later ook den graaf *Guilleminot*, dat er bevelen naar het leger van Schumla afgevaardigd waren om commissarissen naar het russische hoofdkwartier te zenden, en dat deze eerlang de noodige instructien zouden ontvangen. Men zegt, dat hij tevens den wensch heeft te kennen gegeven, ten einde door bemiddeling van den heer *Gordon* eenen wapenstilstand met de russische armee mogt bevorderd worden; doch dat deze, niet gemagtigd zijnde, om aan dit verlangen van den reis-effendi te voldoen, denzelven heeft verzocht, zich daartoe tot den pruissischen generaal *van Muffling* te wenden, die door zijn hof naar Konstantinopel was gezonden om eenen buitengewonen last, ten aanzien der betrekkingen tusschen Rusland en de Porte, te volvoeren. De generaal *Muffling* intusschen is ziek, en men weet niet of de turksche minister den raad van den heer *Gordon* gevolgd heeft. Middelerwijl worden er groote maatregelen van verdediging afgekondigd, en dezer dagen is een firman uitgevaardigd, waarbij de gansche bevolking der hoofdstad opgeroepen wordt om tegen den vijand uit te trekken. Tot heden heeft echter nog geene beweging in den geest van dezen firman plaats gehad, en de vrijwilligers die zich naar het leger begeven, zijn weinig in getal. De Sultan heeft den 9 augustus zijn kamp naar Ramis Tschiflik verlegd. Hij meende door zijne persoonlijke tegenwoordigheid de gemoederen tot zijn voordeel te stemmen; dan de wijze, waarop de overdraging der heilige banier naar Ramis Tschiflik plaats had, heeft alle Moslims verbitterd. De Sultan reed in eenen wagen en liet de vaan van den profeet voor denzelven heen dragen. Dit is eene nieuwigheid, welke den regtzinnigen als hoogst onbetamelijk voorkomt, en waarover zij in het openbaar hun misnoegen te kennen geven. — De berigten van de armee, of liever van Adrianopel (want er bestaat geene groote zamenhangende turksche armee meer) luiden zeer ongunstig. Men vreest, dat de groot-vizier te Schumla is ingesloten en de vesting zich zal moeten overgeven. Aan *Hussei*-pacha, die zich in den vorigen veldtogt door zijne verdediging heeft onderscheiden, is bevel gezonden, om zich ten spoedigste van Rustschuk naar Schumla te begeven, en den groot-vizier, wanneer het nog tijd is, af te lossen. Jamboli is door de Russen ingenomen en *Osman*-pacha trekt naar Kirkilissa, om zoo mogelijk deze stad nog te redden. Adrianopel wordt door *Abdurahman*-pacha verdedigd, en er zullen hem officieren der genie toegezonden worden, om de werken aldaar te besturen.» — Noch uit Weenen, noch uit Berlijn wordt tot heden iets van de vredesonderhandelingen der Porte gemeld.

Nederlanden.

'S HERTOGENBOSCH, 9 september.

Het water stond heden namiddag ten drie ure 2 duim onder O en blijft alzoo aanhoudend vallen.

— Z. M. heeft bij besluit den heer *S. E. Stratingh*, hoogleeraar in de geneeskunde te Groningen, tot ridder van den nederlandschen leeuw benoemd.

— Wij vernemen van goederhand, dat het stuk door zijn Z. C. H. den aartsbisschop van Mechelen aan de dekens van zijn bisdom toegezonden, inderdaad niets anders is, dan een *vertrouwelijke brief*, waarbij de eerwaardige prelaat zich bepaalt, om te onderzoeken, door welke pastoors, het geestelijk onderwijs het meest geschikt aan de jonge lieden, die zich tot den geestelijken staat voorbereiden, zou gegeven kunnen worden. Z. C. H. heeft ten dien aanzien nog geene maatregelen genomen; tot op dit oogenblik heeft hij slechts inlichtingen gevraagd, om het godgeleerd onderwijs, ingeval de omstandigheden niet spoedig eene andere wending nemen, te kunnen vervolgen en om het gebrek aan priesters, waarmede Nederland bedreigd wordt, te voorkomen. (*Courrier de la Meuse.*)

— De benoemde bisschoppen hebben den 4 dezer, alle drie te gelijker tijd aan de hoofd-altaren, in de kerk van *Onze Lieve Vrouw* te Antwerpen, de mis gecelebreerd, en zijn vervolgens met den eerwaarden heer pastoor dezer gemeente naar Brussel vertrokken, alwaar zij den 5 aangekomen en bij den eerwaarden heer pastoor van de kapel afgestapt zijn.

— Een ministerieel blad van Brussel meldt, dat binnen kort een nieuw dagblad onder den titel van *Eremite des Pays-Bas*, zal uitkomen; men verzekert, dat dit blad zal opgesteld worden, door den heer *Houry*, gewezen redakteur van de *Feuille Villageoise* en later hoogleeraar van de redekunst te Soignies.

— Z. E. de Baron *Fagel*, minister plenipotentiaris van Z. M. bij het hof van Frankrijk, is den 6 dezer naar Parijs vertrokken.

— Eene in 's Hage gedane collecte aan de huizen der roomsch-katholijken, op den 1 dezer, voor het bouwen eener roomsche kerk, in de gemeente Scheveningen, heeft opgebragt de somme van *f* 922-58½ cents.

— Op gister zijn reeds vier compagnien der 2de afdeeling nationale militie, alhier in garnizoen, naar Breda vertrokken. Het overig gedeelte wordt uit Middelburg en Bergen-op-Zoom verwacht, om gezamenlijk naar hunne bestemming te vertrekken.

— De diligence der onderneming van *Quinterne*, rijdende van Haarlem over Leyden naar 's Gravenhage, heeft laatstl. woensdag middag zeer groot gevaar geloopen, bij het oprijden van eene brug te Leyden, in den Rijn te storten, daar de paarden, onvermogend den met passagiers en goederen zwaar geladen wagen tegen de brug op te trekken, met het rijtuig achteruit gegleden zijn en gewis in het water zouden zijn gevallen, bijaldien de diligence niet gelukkig tegen eenen lantarenpaal gestuit was. Naar men verneemt hebben eenige der passagiers schriftelijk hunne klagten wegens het gebeurde bij den staatsraad, administrateur voor de posterijen en andere middelen van vervoer, ingeleverd, met eerbiedig verzoek, dat er van gouvernementswege maatregelen mogen genomen worden, waardoor zulke en dergelijke ongelukken kunnen worden voorkomen. Zoo men wel onderrigt is, heeft genoemde administrateur zich de zaak met ijver aangetrokken.

— Uit Rome wordt onder dagteekening van 22 augustus het volgende gemeld:

Z. H. *Pius VIII* heeft bij eene breve van de secretarij van staat tot apostolischen nuntius bij Z. M. den Keizer van Brazilië benoemd den eerwaardigen vader *Dominicus Fabrini*, eertijds eerste secretaris van de *Rota* bij den aartsbisschop van Ravenne.

De pauselijke academie van *St. Lucas* te Rome heeft op het *album* harer honoraire medeleden doen inschrijven Z. Em. den kardinaal *Albani*, secretaris van staat en den heer *Brockedon*, engelschen landschapschilder.

— De engelsche *Courrier* houdt de navolgende bijzonderheden omtrent Turkije in: de tegenwoordige padishah of Groot-Sultan van het ottomansche rijk, is *Mahomoud II*; hij is geboren den 20 julij 1785 en beklom den troon den 28 julij 1808. Hij is van de achttiende generatie na *Osmin I*, welke de dynastie stichtte en de 30 vorst dezer dynastie. De oudste zoon *Abdul-Neschid*, geboren den 20 april 1824, is erfprins; de Sultan heeft buitendien eenen anderen zoon van twee jaren en vier dochters.

De uitgestrektheid van het ottomannische rijk is geschat, op 47,444 vierkante mijlen, waarvan 10,000 in Europa; doch men berekent op verschillende wijze zijne europesche bevolking; volgens *Balbi*, bedraagt dezelve 9,500,000 zielen, volgens *Hassel*, 10,183,000 en andere schrijvers 10,600,000, onder dit getal zijn weinig meer dan 2,171,000 Turken, het overige gedeelte is zamengesteld uit afgodendienaars, Joden en christenen; onder deze laatste telt men 3,000,000 Grieken, 300,000 Joden, en 80,000 Armenianen. De gansche bevolking van dit keizerrijk in Europa, Azia en Afrika beloopt 23,650,000 zielen.

De jaarlijksche inkomsten bedragen ongeveer twee millioenen 900,000 ponden sterlings, doch de uitgaven voor den staat, gaan geen 275,000 ponden sterlings te boven.

De nationale schuld beloopt 7 à 8 millioen sterling. De inkomsten, welke wij zoo even vermeld hebben, behooren aan de schatkist; maar er bestaat nog een ander inkomen, voortspruitende uit geschenken, erfdeelen, keizerlijke domeinen en zekere confiscatien, hetwelk aan *ilsk hame* of *khazneth* (keizerlijken schat) toebehoort; de ophooping dezer fondsen is, zegt men, zeer groot, en elke Sultan is verpligt, eene somme, volgens de langdurigheid zijner regering, hiertoe bij te dragen.

Sedert de vernietiging der janitsaren, is het onmogelijk op eene juiste wijze de krijgsmagt op te geven; maar voor deze

gebeurtenis bestonden de reguliere troepen uit 30,000 ruiters, 124,000 soldaten en hunne feodale militie uit 120,000 man, waarvan het grootste gedeelte uit ruiterij bestond. De zeemagt was zamengesteld in 1826, uit 21 linieschepen, 31 fregatten, 8 korvetten en 30 kanonnierboten, houdende te zamen 2,990 kanonnen en 53,000 mariniers, doch dit gedeelte hunner verdedigings-middelen is bij den slag te Navarino vernietigd.

Turksch Europa heeft ééne stad met 500,000 inwoners, vijf met 50,000 en meer, elf met 20,000 en twintig met 10,000.

Intrede der Russen te Adrianopel.

De *Gazette Universelle van Augsburg* maakt het volgende nieuws bekend, hetwelk zij zegt, uit Munich door een estafette te hebben ontvangen:

Munich, den 2 september, ten 8 ure des avonds. Het russisch gezantschap ontvangt op dit oogenblik in deze stad, uit het russisch hoofd-kwartier, onder dagteekening van den 8 (20) augustus, de tijding, dat de *generaal Diebitsch Adrianopel is binnen getrokken.* De mahomedaansche bevolking dezer hoofdstad heeft zich onder de bescherming van het russische leger gesteld en deze stad niet verlaten.

Deze belangrijke tijding wordt bevestigd door eenen brief, welke de generaal graaf *de Diebitsch* aan den russischen gezant te Weenen, den heer *de Tatischeff*, geschreven heeft, en die bijna op hetzelfde oogenblik door eenen buitengewonen renbode uit Weenen naar de redactie van de *Gazette Universelle* is overgebragt:

Van het *Eski Sarai* te Adrianopel, den 8 (20) augustus 1829.

Mijnheer de ambassadeur!

Ik heb het genoegen u te melden, dat heden ten 9 ure voor den middag, de zegevierende troepen van den Keizer, zonder slag of stoot, bezit van Adrianopel genomen hebben.

De Muzelmannen blijven geheel onder onze bescherming.

Ontvang enz.. Diebitsch.

Weenen, 31 Augustus (door dezelfde ettafette). Een fransch koerier, welke Konstantinopel den 17 dezer maand verlaten had, heeft de tijding overgebragt, dat de Sultan aan den groot-vizier het bevel gegeven had, om commissarissen naar het russisch hoofdkwartier te zenden, ten einde onderhandelingen tot het sluiten van den vrede aan te gaan. Dit besluit is door de Porte officieel aan de gezanten van Engeland en Frankrijk bekend gemaakt.

Van hooren zeggen.

Men spreekt van de oprigting eener maatschappij *ter aanmoediging van den volksgeest in Nederland.* Het lidmaatschap zal alleen kunnen verkregen worden, door mannen, die in vreemde landen geboren, sedert 1813, zich in ons koningrijk hebben nedergezet en blijken hunner gehechtheid aan onze instellingen, staatsliêden en ministers van financien hebben gegeven. — Men zegt, dat de heer staatsraad *Gericke*, kommandeur der orde van den nederlandschen leeuw, tot voorzitter, en de hoogleeraar *Munch* tot secretaris zijn benoemd. De heer *van Ewyck* zal een der beschermheeren van deze maatschappij wezen. — De zinspreuk is: «*Patria, ubi bene.*» — De baron *de Geer* is reizend werver. (*Beyenkorf.*

Z. G. H. de Aartsbisschop van Mechelen.

Daar het *Journal de Luxembourg* de gewoonte niet heeft, om met het publiek te lagchen en hetzelve voor den gek te houden, zullen wij wel eenige aandacht moeten vestigen, op het klein artikel, hetwelk het ten aanzien van onzen eerwaardigen aartsbisschop heeft medegedeeld; het zal ten minste voegzaam zijn, om te bewijzen, dat het gerucht, aan hetwelk men tracht geloof te doen verkrijgen, noch waarschijnlijk is, noch bewezen kan worden.

«Men meldt, uit Brussel, zegt dit dagblad, dat de gezigteinder der kerkelijke zaken verdonkerd wordt.»

De op handen zijnde inwijding der nieuwe bisschoppen, zoude schijnen het tegendeel te bewijzen. Maar, daar men zoo dikmaals door ministeriële vertoogen is bedrogen geworden, zullen wij ons onthouden, om over deze uitdrukking van den brief ons uit te laten. Het is niet onmogelijk, dat de wijding der bisschoppen een nieuw lokaas zij.

«Het gouvernement is niet vrij van ongerustheid ten aanzien van hetgeen het, met betrekking tot den *hardnekkigen wederstand*, bij *sommige bisschoppelyke personaadjen*, ontmoet, in alles wat strekt tot de uitvoering van de *organieke* maatregelen van het geestelijk onderwijs.»

Indien het gouvernement ongerust is, dan is zulks zonder reden: het heeft van den kant der *bisschoppelyke personaadjen* niets te vreezen. Zij *bieden* niet met *hardnekkigheid wederstand;* maar zij lijden met veel geduld. Hoe vele jaren lang verdrukt men hen niet, kwelt men hen niet, spant men hen geen strikken en doet men hun geweld aan; ja, geweld is het eigenlijke woord, omdat men hen gedwongen heeft, hunne kweekelingen weg te zenden, en dat men hunne seminarien volstrekt ledig gemaakt heeft. Op wat wijze hebben zij aan deze maatregelen weerstand geboden, zij hebben alles laten begaan, zij hebben zich vergenoegd met te bidden, te klagen en hun regt te vragen. En al wat men hun verwijten kan, is dat zij uit zich zelve geweigerd hebben, onwettige, onregtmaardige en willekeurige bevelen ten uitvoer te brengen.

«Men verzekert, dat het gouvernement niets minder is, dan genegen *tot ruimere vergunning.*»

Daar wij niet al te wel inzien, welke vergunningen het gouvernement ons tot heden gedaan heeft, kunnen wij niet begrijpen, wat men door *ruimere vergunning* verstaat. Het is waar, het gouvernement heeft ons een concordaat geschonken; wanneer wij hetzelve op eene rondborstige wijze zien ten uitvoer gebragt, dan zullen wij toestemmen, dat men ons regt heeft doen wedervaren, maar geenszins, dat men ons eene vergunning heeft toegestaan.

«Men verzekert, dat het, indien zulks noodig is, aan de regtbanken de zorg zal overlaten, om te beslissen over de gevolgen van eene oppositie, *welke de wetten in gevaar brengt en dezelve openlyk verkracht.*»

Hier bepaalt de *correspondent* van het *Journal de Luxembourg* zich niet meer bij de rol van *rapporteur;* hij spreekt uit zijn eigen naam, en hij liegt onbeschaamdelijk. Welke zijn de *wetten*, die door de ordinarissen in gevaar gebragt en verkracht worden? Bestaat er eene *wet*, hetzij omtrent het geestelijk, hetzij omtrent het burgerlijk onderwijs? Wij begrijpen intusschen waar het hier op aankomt. De aartsbisschop zijn seminarie ledig ziende en niet kunnende besluiten, om hetzelve op de door het ministerie opgelegde voorwaarden te openen, heeft het besluit genomen, om de godgeleerdheid bij partikuliere geestelijken aan huis te doen onderwijzen. * Ziedaar de misdaad! Men kan intusschen merken, dat dit besluit, wel verre van met eenige *wet* strijdig te zijn, nog geen eenvoudig besluit schijnt. Er is inderdaad onder alle ministeriële ordonnantien, welke sedert 4 jaren over dit onderwerp zijn verschenen, geene enkele, welke aan de bisschoppen verbiedt, om *onderwys in de godgeleerdheid* te geven.

«*Een groot personaadje*, die *den myter draagt*, zoude, naar men zegt, in gevaar zijn, om weldra *het pendant van den heer de Broglie* te wezen.»

Wij gelooven er niets van.

In de eerste plaats hebben de regtbanken niets te maken met de *circulaire* van Z. G. H. den aartsbisschop; zijne *resolutie* schendt noch wetten noch besluiten; en wanneer zij al strijdig mogt zijn met een der bestaande *ordonnantien*, betrekkelijk het onderwijs, dan zien wij nog niet in, welk verwijt men hem daarover zoude kunnen doen, omdat het gouvernement thans zelf erkent, dat het onderwijs door eene wet moet geregeld worden.

In de tweede plaats, het ministerie is niet sterk genoeg, om eenen staatslist te ondernemen, ten einde eene ongrondwettigheid van dat soort te wagen; en het is hoogst waarschijnlijk, dat het dit gevoelt. Indien wij ons in dit opzigt mogten vergissen, dan zouden wij bekennen, dat wij deszelfs onbezonnenheid en verblindheid nog niet dan op eene zeer onvolkomene wijze kennen. Het is voor het minst zeker, dat eene vervolging tegen onzen aartsbisschop het *sein* zoude wezen van eene uitbarsting van morringen, zoo als ons ministerie nog niet gehoord heeft, en dat dit alleen nog zoude moeten gebeuren, om te voltooijen, hetgeen de *oppositie* begonnen heeft.

(*Courrier de la Meuse.*)

Nadat de volksgeest in dit rijk wat meer was bedaard geworden en de moeijelijkheden uit den weg geruimd waren, welke een noodwendig gevolg moesten wezen van de vereeniging der voormaals afzonderlijk beheerscht geweest zijnde zuidelijke en noordelijke provincien tot een rijk en onder een bestuur, en de ingezetenen de vruchten begonnen te plukken van eenen vrede, dien de Voorzienigheid, na zoo vele jaren van oorlog en troebelen, ons verleend heeft, was het ministerie nog niet vergenoegd met zoo een aanzienlijk gedeelte der voordeelen van de maatschappij, welke de openbare ambten en bedieningen opleveren, aan diegenen bij voorkeur op te dragen, die de provincien bewonen, waaruit het ministerie steeds meerendeels is te zamengesteld geweest of tot dat kerkgenootschap behooren, hetwelk in een gedeelte des rijks voormaals daarop alleen aanspraak konde maken, neen, men wilde daarenboven gebruik maken van eene onverschilligheid omtrent het openbaar bestuur, waarin de volksgeest door eenige jaren van rust en welvaart gebragt was, en door zich meester te maken van het onderwijs en de opvoeding der jeugd, zich eene verzekering bezorgen, om in het vervolg van tijden de zeden en den godsdienst der ingezetenen naar deszelfs goedvinden te kunnen wijzigen. — Langzamerhand heeft het ministerie zich, door *ordonnantien* en besluiten, dan ook meester gemaakt van het lager en hooger onderwijs, maar daar aan dat gedeelte, van hetzelve, hetwelk met de opvoeding meer *direct* in verband stond, nog eenige ruimte was gelaten, kon het doel niet bereikt worden, hetwelk men zich had voorgesteld, dan door eenige stappen verder te gaan. De maatregelen die in 1825 zijn genomen, werden daartoe doelmatig geoordeeld; alle *reclamen* daartegen als ongegrond en overdreven uitgekreten en aan *fanatismus* en *jesuitismus* toegeschreven; — met deze spookbeelden werden vele anders weldenkenden misleid; de meeste

* Zie hiervoor het art. over dit onderwerp, onder het rubrijk 's Bosch.

dagbladen ondersteunden dit en gaven zelf geloof aan de door het ministerie gewaande welmeenende pogingen, die niet werden nagelaten hoog uitgebazuind te worden. — De wet en het bestuur van april 1815 werden wederom verlevendigd en van toepassing gemaakt op diegenen, welke het durfden wagen, het gordijn op te heffen, waarachter de bedoelingen van het ministerie verscholen werden gehouden. — Ongeduld en om zoo veel te spoediger de vruchten te plukken van hetgeen men zich had voorgesteld, en waarschijnlijk zich sterk genoeg wanende om, gewapend met de wet en de besluiten van april 1815 en maart 1818, alles te kunnen trotseren en die weinigen tot zwijgen te brengen, welke niet blindelings konden gelooven dat al datgene, wat uit ministeriële kabinetten werd voortgebragt, aan zuivere inzigten moest worden toegeschreven, zoo werd noodzakelijk geoordeeld eene laatste poging in het werk te stellen. — Op een aantal schrijvers, welke men vreesde niet langer meer te zullen kunnen blinddoeken, en die de handelingen van het ministerie durfden beoordeelen, werden voors. wet en besluit, op eene willekeurige wijze, toegepast; doch met dat gevolg, dat in plaats van aanjaging van schrik, zoo als het ministerie zich had voorgesteld, daarentegen de volksgeest hierdoor werd ontwaakt. — Het deed zich alstoen duidelijk blijken, dat men niet alleen den oorlog had verklaard tegen diegenen, welke, getrouw aan de grondbeginselen van hunnen godsdienst, denzelven niet naar de grillen van het ministerie wilden gewijzigd hebben, maar ook aan alle welmeenende vrijzinnigen, wier oogen eindelijk geopend werden en waaraan die vereeniging is toe te schrijven, welke voor de beide gedeelten zoo noodzakelijk werd geoordeeld. De vrijheid der drukpers heeft men aan die *vereeniging* te danken, en deze geeft ons de streelende hoop, dat de overige grieven, waarover zoo een groot aantal hunne regtmatige klagten hebben doen hooren en welke door de tweede kamer der staten-generaal als gegrond zijn verklaard, ook eindelijk zullen worden opgeheven.

Dat het ministerie zelf overtuigd is van het bestaan der grieven kan niet alleen blijken uit de verklaringen, door hetzelve in de vergadering der staten-generaal gedaan en uit de beloften deswege zoo plegtig gegeven, maar ook door het benoemen van commissien, om dezelve te onderzoeken en daaromtrent nieuwe wetten en verordeningen te ontwerpen. — Maar indien dit alles opregtheid is, waarom dan niet welmeenend ten deze gehandeld? Geven de besluiten van den 20 junij en die opzigtens de fransche taal, alsmede de laatstgedane benoemingen tot de ridderorde van den nederlandschen leeuw, geene sprekende bewijzen, welke inzigten het ministerie bezielen? en kan dit nog niet duidelijker worden opgemaakt uit die *servile* dagbladen, welke men sedert eenige weken, in alle oorden van het rijk, ziet daarstellen? — Dat het ministerie officiële en bekende dagbladen heeft, om deszelfs daden des noods te verdedigen, is billijk; — dat andere dagbladschrijvers, uit eigene beweging, voor hetzelve ook in het strijdperk optreden, en tot behoud van die voorregten, waarmede deszelfs aanhangers bij voorkeur begunstigd worden, alles aanwenden, en onder welke de *Arnhemsche Courant* al mede eene eerste plaats bekleedt, zal ook door niemand ten kwade worden geduid; — dat de nu eerst opgerigte *Noordstar*, te Amsterdam, hen daarin behulpzaam zal wezen, mogen wij ook gaarne zien, mits dat dezelve hunne gevoelens vrijmoedig voordragen; de bij hen genoten voordeelen met eenigen schijn van regten weten te verdedigen en de handelingen van hunne tegenpartij trachten te wederleggen, zonder dezelve steeds aan verkeerde bedoelingen te willen toeschrijven; — maar onvergeeflijk is het, dat men, om dat doel te bereiken, toevlugt moet nemen tot zoodanige maatregelen, welke geen onderzoek kunnen doorstaan. — Is het gedrag van het ministerie dan zoo slecht te verdedigen, dat zelfs eenige van de door hetzelve bevoorregtten daarvoor niet openlijk durven optreden? dat men in dit rijk geene personen genoeg kan vinden, die onbesproken van gedrag zijn, welke ten deze in het werk en aan het hoofd der dagbladen kunnen gesteld worden? dat men ten dien einde toevlugt tot vreemdelingen moet nemen, en daaronder tot zoodanigen, welke hun eigen land, om wandaden, hebben moeten ontvlugten? alsmede, dat men, om die personen te bezoldigen; om de kosten der dagbladen goed te maken; om dezelve eenige abonnementen te bezorgen; om eenen *Janus* en eenen *Katholikon* in deze en zoo vele dergelijken in de overige provincien in het leven te houden, het *millioen* moet aanspreken en die gelden moet besteden, die door de natie worden opgebragt en door de staten-generaal tot geheel andere einden op 's rijks begrooting zijn toegestaan? Dan daar dit alle handelingen zijn, welke wij liefst met geenen naam willen bestempelen, zoo laten wij de beoordeeling daarvan gaarne aan iederen onpartijdigen en welmeenenden over; maar om tot staving te strekken, dat wij ten deze niet overdreven hebben uitgeweid, noch ons aan veronderstellingen hebben gewaagd, zullen wij onze lezers eenige vragen mededeelen, die door ons uit een der dagbladen in de zuidelijke provincien zijn overgenomen en waarin wij lezen:

«Is het waarheid dat de *Courrier* van Luik, welke zich *universel* noemt, niet meer dan dertig inteekenaars heeft, en slechts twee *redacteurs*, te weten: den heer *Pocholle* en den heer *Sartorius*? Is het waarheid, dat hij zich bij herhaling tot het ministerie van binnenlandsche zaken heeft moeten wenden, om eenige nieuwe hulpmiddelen te bekomen op straf van onmiddellijk op te houden van te verschijnen? Is het waarheid, dat de heer *Pocholle*, voorheen werkzaam op het *bureau* van den *Courrier des Pays-Bas*, daaruit weggejaagd is door de *redacteurs* van dat blad, omdat hij tegen hen eene aanklagte gerigt had aan den heer *de Mey van Streefkerk*, welke door den heer *Pocholle* en den regtsgeleerden *Merlin* geteekend was? Is het waarheid, dat de heer *Pocholle* volgehouden heeft, den *Courrier des Pays-Bas* aan te randen, zelfs gedurende dat deze nog eene provisionele jaarwedde aan den ondankbaren heer *Pocholle* uitkeerde?

» Is het waarheid, dat de *National*, ofschoon hij geen vijftig inteekenaars heeft, en de onkosten van denzelven, er op zijn minst 500 vereisschen, niet zal ophouden te verschijnen, aangezien een doorluchtig personaadje besloten heeft, dat de *National, op welken tyd ook,* tot iederen prijs, en in elken staat van zaken zoude uitkomen? Is het waarheid, dat de heer *Libry-Bagnano*, uitgever en *directeur* van den *National*, aan alle schuldeisschers van dat blad wissels *op zigt* geeft ten laste van de bank, en dat die briefjes, voorzien met de alles vermogende handteekening van den heer *Libry-Bagnano*, daar op hoog bevel, zonder eenigen schroom, betaald worden? Is het waarheid, dat de heer *Libry-Bagnano* onderscheidene malen de som van 15,000 gulden ter leen ontvangen heeft, van het millioen voor de nijverheid bestemd, en van de kas des Konings? Is het waarheid, dat de heer *Libry-Bagnano* in het jaar 1817 te Lyon, tot altoosdurende dwangarbeid, te pronkstelling en brandmerk veroordeeld is, wegens eenen valschen wissel, met herhaling van misdaad, welke eene waarde van 37,000 franken bedroeg? Is het waarheid, dat de ten pronkstelling en het brandmerk ten uitvoer gebragt zijn, op de plaats der Celestinen te Lyon? Is het waarheid, dat door de tusschenkomst van den groot-hertog van Toskanen, en op het verzoek van den heer *Libry-Bagnano* den zoon, eenen der voornaamste wiskundigen van Italie, de straf van dwangarbeid eerst is veranderd geworden in eene altoosdurende gevangenschap, en naderhand in die van eene altoosdurende ballingschap? Is het waarheid, dat de heer *Libry-Bagnano* de vader eindelijk ten gevolge van die ballingschap, in Belgie is aangekomen.

» Is het waarheid, dat de zich noemende *doctor J. B. Comet*, uitgever en eigenaar van den *Impartial*, in Frankrijk driemaal veroordeeld is geweest wegens eerrooving in een geneeskundig dagblad, hetwelk hij te Parijs uitgaf? Is het waarheid, dat het ministerie van openbaar onderwijs, wegens onwaardigheid, geweigerd heeft de *doctorale bulle* aan den heer *Comet* uit te reiken? Is het waarheid, dat *doctor Comet*, aan wien men vroeg of hij verkocht was om zoo te schrijven, geantwoord heeft van neen, maar dat hij te koop was? Is het waarheid, dat de zich noemende verzenmaker *Durand*, die naar dit land de wijk genomen heeft, omdat zijne ongerijmde brabbeltaal in zijn land de geduldigste hoorders vermoeide, zich enkel naar Gent begeven heeft, omdat het ministerie hem derwaarts riep als medehelper, en omdat zijne schuldeisschers hem als eenen hardnekkigen schuldenaar plaagden. Is het waarheid, dat de heer *Durand*, die voorgeeft niet betaald te worden, maandelijks bij den heer *Delzeu*, agent van de bank te Gent, 500 franken trekt voor het schrijven in het *Journal de Gand*, tegen de jesuiten, dat is, tegen de *Catholique*, en tegen de ultra-apostolieken, dat is de *Courrier des Pays-bas* en de *Belge*? Is het waarheid, onder anderen... Is het waarheid, dat het *Journal de Gand* geene 150 inteekenaren telt, en dat het bij gevolg zijne kosten niet zoude kunnen goed maken, en dus nog veel minder de kunde van *Mascarille-Durand*, op eene ruime wijze betalen?

» Wij verzoeken de ministeriële dagbladen en inzonderheid de *Gazette des Pays-Bas* op eene behoorlijke wijze en zonder tot eenige valschheid zijne toevlugt te nemen op alle deze vragen te antwoorden. [Wij zullen doen opmerken, dat, ofschoon wij den twijfelenden vorm bezigen, zulks niet geschiedt, omdat wij niet met de stukken in de hand, en met open kaart spelende de waarheid van hetgeen wij zeggen, zouden kunnen bewijzen; maar een overblijfsel van goedheid weêrhoudt ons nog, en maakt ons genegen tot eene toegeeflijkheid, die juist niet al te wel verdiend is, maar waarvan wij de gewoonte niet willen vlieden. Wij sporen het publiek, om welks belang wij deze vragen doen, aan, om te onderzoeken, op welk eene wijze de organen van het ministerie hierop zullen antwoorden.

De eerlijke heer *Pocholle, redacteur* van den *Courrier Universel* te Luik, die voorheen, om aan de vrijheid van dienst te zijn, de Koningen ter dood veroordeelde, die vrijheid, om het ministerie van dienst te zijn, thans wel zoude willen uitdoven; hij is echter, alhoewel hij van het *jacobinismus* tot het *servilismus* is overgegaan, nooit van grondbeginsel veranderd; hij zelf verzekert het ons....

MINISTERIËLE VERORDENINGEN. — REGTEN VAN HET VOLK.

Weinigen zijn er, welke, de handelwijs van het ministerie nagaande, bij elke nieuwe verordening, deszelfs onvoorzigtigheid, indien men het geene hoofdigheid noemen mag, niet ontwaren: elk besluit immers, ter voorziening in de grieven der natie, gelijk men het doet voorkomen, voortgebragt, levert een bewijs van zelf-overtuiging der regering voor het bestaan der grieven op, brengt tevens zijne geringe waarde mede, of, door een tweede opgevolgd, waardoor het eerste zoo wordt beperkt, dat er geene verandering in het verkeerde stelsel te vinden is, doet alle hoop op eene

gelukkige uitkomst vervliegen; immers welk vooruitzigt hebben ons de besluiten van 20 junij jl. aangebragt? Niets, dan eene grootere verbittering tegen het ministerie en ontevredenheid der natie; want bij derzelver overdenking wordt iedereen, door de noodlottigste gevolgen, welke zij bij voortduring voor den priesterstand moeten hebben, getroffen: herlezen wij de besluiten van 28 augustus, met betrekking tot het gebruik der landtaal in de zuidelijke provinciën; waarlijk, onze zuidelijke broeders, kunnen weinig op eene gelukkige terugkomst tot de beginselen van vrijheid roemen; die besluiten immers, kunnen wijzigingen in het stelsel daarstellen, maar het stelsel zelf wordt er niet bij veranderd; het zijn verordeningen, die, indien zij den hinderpaal eenigzins verplaatsen, denzelven niet geheel wegruimen; welnu, hebben zij dan reden, om zich over een half herstel te verblijden? neen; de verdediging aan elk eenen, hetzij in het *civile* of *criminele*, door het natuur-regt gewaarborgd, moet onverhinderd en vrij, en mag in geenen deele belemmerd of beperkt zijn; wie toch ziet niet, dat deze door de invoering van eene vreemde taal, als het hollandsch voor zoo vele onzer zuidelijke broeders *is*, grootelijks verhinderd wordt: wat nu, mogen wij van de *bulle* van onzen Heiligen Vader, *Pius VIII*, waarbij de *jubilé* aan de geloovigen der christenwereld wordt vergund, en waarvan de afkondiging ook binnen de Nederlanden, door een besluit, hetwelk slechts eenige dagen het licht ziet, is toegestaan, verwachten? Men weet tot hiertoe niet, welken maatregel de kerkvoogden zullen nemen; maar het is te vreezen, dat de *formaliteiten*, vereischten en voorbehoudingen, waarmede het gedachte besluit is omgeven, de kerkvoogden verhinderen, om de geloovigen die gunst, welke enkel geestelijk is, te laten genieten: wie toch heeft ooit van zoogenaamde vrijheden der roomsch-katholijke nederlandsche Kerk hooren spreken, welker inachtneming echter bij dit besluit wordt voorbehouden, vóór dat dezelve voor twee à drie jaren, in een blaauwboekje van den heer *van G....*, werden verspreid? Immers niemand; de eenige vrijheid, welke deze Kerk in de Nederlanden moest genieten, is bij de artn. 190 en 191 der grondwet gewaarborgd; alle andere voorgewende vrijheden boeijen de Kerk, beletten de vrije uitoefening van den godsdienst en zijn, als zoodanig, zoo vele slagen aan denzelven toegebragt, welke die grondwet verkrenken, welke ons er de vrije uitoefening niet alleen van waarborgt, maar daarenboven nog de bescherming verzekert: *quo usque tandem*... Waaraan toch moet men al deze verordeningen toeschrijven? Aan onwetendheid? men mag zulks in mannen van dien rang als de heeren ministers niet veronderstellen; aan halstarrigheid? men mag het niet vermoeden; liefst zullen wij dezelve als eene vrijwillige onvoorzigtigheid beschouwen..... Wat nu zal het volk tot herstel eener zoo aanhoudende onvoorzigtigheid doen? Twee regten zijn hetzelve bij de grondwet gewaarborgd, *het kiesregt*, namelijk, en *datgene, waardoor het zyne grieven, door verzoekschriften, zoo by den Vorst als by zyne vertegenwoordigers, kan voordragen*, waarvan het, op de krachtigste wijze, zal gebruik maken. Het zal, bij elke aftreding van de leden der provinciale staten, waken, om dezelve, door goede en wijze mannen aan te vullen, welke, met ter zijde stelling van alle zijdelingsche oogmerken, door beleid, den invloed der regering weren, het vertrouwen des volks verdienen, en op hunne beurt, menschen bij de volksvertegenwoordiging zullen afzenden, welke, door hunne opregtheid, bekend, niet steeds met de heerschende *opinie* veranderen, maar altijd het welzijn van den staat beoogen; die, door hunne standvastigheid, eer, geld en bedreigingen kleinachten, maar alleenlijk hun geweten raadplegen; welke, eindelijk, door hun doorzigt, het goede van het kwade, het wettige van het onwettige weten te onderscheiden en niets anders dan de stipte uitvoering der grondwet bewerken en handhaven. — Het zal niet minder denken om zijne vertegenwoordigers, de voorstanders zijner godsdienstige en burgerlijke vrijheden, op eene grondwettige wijze, bij verzoekschriften, voor te lichten en hun deszelfs grieven open te leggen; het zal zijne onverschilligheid, waardoor sommigen hunne dierbaarste pligten hadden vergeten, en anderen, onder alle soort van voorwendselen, zelfs soms, hetgeen belagchelijk is, omdat hunne vooronders zulks niet deden, de grondwettige maatregelen, tot herstel der grieven, versmaadden, laten varen: en meer belangstellend, meer gevoelig omtrent zijne pligten, de boeijen der verdrukking, op eene grondwettige wijze, los te rukken; en wie toch zoude, om maar een der grieven aan te stippen, omtrent de opvoeding zijner kinderen onverschillig kunnen blijven? Indien het waar is, gelijk de bekende abt de la Mennais zegt: *elle (l'éducation) doit déterminer les croyances, régler les mœurs et former l'esprit;* doch niemand; terwijl zij den mensch vormt, en van dezelve niet zelden deszelfs geluk of ongeluk afhangt; ja dezulken zelfs, welke door hunnen stand in de maatschappij het ministerie moeten zijn toegedaan, welke door hetzelve bezoldigd of in het vooruitzigt van eenmaal hunne kinderen geplaatst te zien, tusschen hun geweten en hunne belangen geplaatst, en niet zelden door deze laatste medegesleept zijn, waarvoor de stem des gewetens moest zwijgen..... *quid non mortalia pectora cogis?... auri sacra fames:* deze ook zullen eenmaal aan hun nageslacht beginnen te denken; o ja, nog eens, het volk zal deszelfs regten gebruiken, het zal zijne klagten doen hooren, Het gevoelt immers dat het niet meer *ontydig* is, en de *inschikkelykheid* vordert toch niet, dat iemand, wie het ook zij, van zijne taal, de vader van de opvoeding zijner kinderen en de katholijken van wettige priesters beroofd blijven. Zoo zal het volk werken, zoo zullen de ministeriële ongrondwettige verordeningen verdwijnen, zoo zal eindelijk de grondwet niet *theoretisch* bestaan, maar *practisch* worden uitgevoerd!..... Laten wij het hopen.

Aan de Redactie!

De *portefeuille* van *Z. Y. X.* moet wel iets belangrijks in hebben. Ook in deze vindt men stukken die merkwaardig en verschrikkelijk voor den *Noord-Brabander* zijn; voor dat dagblad ziet het er nu maar eens slecht uit, terwijl de houder van de *portefeuille* de opmerkzaamheid tot zich getrokken heeft en volgens de meening van *Z. Y. X.*, hetzelve *meer opmerking verdient, dan men denkt;* daarin heeft de man gelijk. — In het *mengelwerk* van de *Arnhemsche Courant* van den 5 september, n.° 106, heeft reeds deze het vonnis tegen den *Noord-Brabander* geveld, daartegen is maar weinig te doen, hij vindt er iets in dat hij *wel weet*, maar *niet kan* uitbrengen, maar *dat* weet hij zeker, dat de jesuiten het in handen hebben, maar deze willen er niet voor uitkomen; het land moet wel opgepropt van die menschen zijn, en het is wel eene bijzonder goede uitvinding, dat hij allen dadelijk tot die orde *promoveert*, welke niet die hersenschimmige denkbeelden bezitten, die uit de gemelde *portefeuille* komen, of zich tegen eenige loose aantijgingen verzetten; de eigenaar van de *portefeuille* zal wel zoo alwetend zijn, dat hij gemakkelijk kan nagaan, dat men de tijden van *Alba* zoekt, welke tijden hij zoo goed als die van *Lumei* kent; de *bewyzen* uit de *portefeuille* zal hij zeker wel eens naderhand voor den dag brengen, alhoewel hij meent, dat ieder hem wel gelooven zal, en er niets meer noodig is, dan hij in de *Arnhemsche Courant* aanhaalt; als de schrijver maar iets zegt, alhoewel hij *niets* bewijst zullen hem de *zynen* wel begrijpen, waar hij heen wil; die tijden voor 1795 waren heerlijke, die zullen ook wel in de *portefeuille* zitten; — De *Geldrus*, in den *Noord-Brabander* van den 1 septr. heeft er reeds eenige aangehaald; ik hoop, hij zal het volgens zijne beloften vervolgen.

De vrijheid van drukpers heeft aan vele broddelwerken en schelden een einde gemaakt, het is voor *Z. Y. X.* wel eene hardigheid, dat hij geene vrijheid heeft, om te kunnen zeggen wat hij wil, zonder dat hem iemand mag antwoorden, het is intusschen billijk, dat er geen onderscheid van voorregten plaats hebbe; die vrijheid, welke de grondwet toekent, is voor ieder ingezeten, en mag voor niemand verkort worden, en het zijn juist diegenen, welke zulks verlangen, die hij *jesuiten* noemt. —

De *NoordBrabander* had voor lang gezegd, dat de *Arnhemsche Courant* meer aan de goede zaak toebragt [illegible], en *Z. Y. X.* heeft dus gelijk, dat hij hem nu hetzelfde toevoegt en *naïve* noemt. —

Z. Y. X. kan nu niet eens zien, dat er petitiën op nieuw worden ingediend om gelijke vrijheid te verzoeken als hij heeft; maar hoe zoude hij zich wel gedragen, als de zijne eens te kort gedaan of aangerand werd? *Een Gelderlander.*

De redactie behoudt zich voor om bij gelegenheid ook nog iets nader te zeggen.

*** Het heeft den Almagtigen God behaagd, heden nacht onzen zeer geliefden HERDER en PASTOOR, den Weleerwaarden Heer *HENRICUS WILKAMP*, R. K. Priester en Pastoor van *Waverveen* en *Vinkeveen*, door een schielijk toeval, in het 69ste jaar zijns ouderdoms, van ons af te roepen en, gelijk wij hopen, in zijne eeuwige Heerlijkheid op te nemen.

Betreurd door zijne Gemeente en Vrienden, strekt deze tot kennisgeving, verzoekende van brieven van Rouwbeklagt verschoond te blijven.

VINKEVEEN, 28 *Augustus* 1829.

W. ZAAD, R. K. Priester.
Mede uit naam der Kerkmeesters.

BEKENDMAKINGEN.

Te 's BOSCH, bij de GEBROEDERS LANGENHUYSEN, Drukkers en Uitgevers, Apostelstraat, H, n°. 20.